

روان شناسی و آموزش کودکان استثنایی

«جامعه، مدرسه و خانواده»

تالیف: مایکل ام. هاردمن
کلیفورد جی. درو
ام. وینستون اگن

ترجمه: دکتر حمید علیزاده
دکتر کامران گنجی
دکتر مجید یوسفی لویه
دکتر فریبا یادگاری

ویراستار: دکتر حمید علیزاده

سرشناسه: مایکل ام. هاردمن ۱۹۴۸ م. Michael L. Hardman	عنوان و نام پدیدآور: روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی در جامعه، مدرسه و خانواده / تالیف مایکل ام. هاردمن، کلیفورد جی. درو ام. وینستون اگن؛ ترجمه حمید علیزاده ... (و دیگران)؛ ویراستار حمید علیزاده.
مشخصات نشر: تهران: دانه، ۱۳۸۷.	مشخصات ظاهری: ۶۰۰ ص.؛ مصور، جدول.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۷۰-۹۷-۲	وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: ترجمه حمید علیزاده، کامران گنجی، مجید یوسفی لویه، فریبا یادگاری.	
عنوان اصلی: Human exceptionality, society, school, and family 7th ed.	واژه نامه: نمایه.
موضوع: معلولان. کودکان استثنایی. معلولان - خدمات آموزشی - اختلالات	
شناسه افزوده: درو، کلیفورد ج.، ۱۹۴۳- م. Drew, Clifford J. ایگن، ام. وینستون، ۱۹۴۲- م. Egan, M. Winston	
رده بندی کنگره: HV ۱۵۶۸ / ۵۲ ر ۹۱۳۸	رده بندی دیویی: ۳۶۲
شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۰۷۰۶۱	

روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی در جامعه، مدرسه و خانواده

تالیف:

مایکل ام. هاردمن، کلیفورد ج. درو ام. وینستون اگن

ترجمه:

دکتر حمید علیزاده، دکتر کامران گنجی، دکتر مجید یوسفی لویه، دکتر فریبا یادگاری

ویراستار:

دکتر حمید علیزاده

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

طیف نگار

چاپ سوم - تابستان ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۶۵۰

چاپ دوم - تابستان ۱۳۸۹

شروازنه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۷۰-۹۷-۲

کلیه حقوق محفوظ است

تهران: خیابان استاد مطهری، خیابان سلیمان خاطر (امیرانابک)، کوچه اسلامی، پلاک ۴۲

صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۲۱۴۶

کدپستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۱۱

تلفکس: ۸۸۸۱۲۰۸۳

تلفن: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۴۵۴۳

آشنایی با آثار نشر دانه و فروش اینترنتی:

سایت اختصاصی نشر دانه:

پنجمین آزمون

چشم اندازهای چندرشته‌ای، فرهنگی و خانواده

۲۱. دیدگاه چند رشته‌ای در حوزه‌ی استثنایی
۶۴. مسایل چند فرهنگی و گوناگونی‌ها
۸۷. استثنایی بودن و خانواده

پنجمین آزمون

گذرهای زندگی

۱۱۱. کودکی اولیه و دوره ابتدایی:
آموزش ویژه، آموزش فراگیر، و همکاری
۱۵۱. انتقال از مدرسه و سال‌های بزرگسالی

پنجمین آزمون

ناتوانی‌های یادگیری و یادآوری

۱۷۶. ناتوانی‌های یادگیری
۲۱۴. اختلال نارسایی توجه/بیش‌فعالی
۲۳۷. اختلال‌های هیجانی یا رفتاری
۲۷۸. عقب ماندگی ذهنی
۳۱۴. اختلال‌های ارتباطی

پنجمین آزمون

ناتوانی‌های یادگیری و یادآوری

۳۴۶. ناتوانی‌های شدید و چندگانه
۳۷۲. درخود ماندگی
۳۹۴. آسیب مغزی ضربه‌ای و اکتسابی
۴۱۴. نارسایی‌های شنوایی
۴۴۴. نارسایی‌های بینایی

پنجمین آزمون

ناتوانی‌های جسمانی و سلامتی

۴۷۲. ناتوانی‌های جسمانی و سلامتی

پنجمین آزمون

ناتوانی‌های یادگیری و یادآوری

۵۱۲. تیزهوشی، خلاقیت و بااستعدادی

بخش ۱

چشم اندازهای چند رشته‌ای، فرهنگی و خانواده

فصل ۱

دیدگاه چند رشته‌ای در حوزه‌ی استثنایی

برگی از یک زندگی: فرانکلین دلانوئیز و زولت

برچسب زدن به افراد متفاوت

برچسب زدن رسمی در مقابل برچسب زدن غیررسمی

تاثیر برچسب زدن

ایجاد تغییرهای اجتناسی

تاریخچه‌ی تبعیض و انزوا

قانون آمریکایی‌های باناتوانی‌ها

تعریف قانون آمریکایی‌های باناتوانی‌ها از ناتوانی

اختیارات قانون آمریکایی‌های باناتوانی‌ها

زندگی و یادگیری در مراکز محلی

شناخت پزشکی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی افراد باناتوانی‌ها

پزشکی

روان‌شناسی

جامعه‌شناسی

ایجاد تغییرهای آموزشی

دسترسی به آموزش

آموزش ویژه: ۱۹۷۵-۱۹۰۰

اصلاحات قانونی و آموزش ویژه

قانون آموزش افراد باناتوانی‌ها

آموزش ویژه چیست؟

چه کسانی واجد شرایط استفاده از آموزش ویژه هستند؟

ارزیابی بدون تبعیض و چند رشته‌ای

تأمین حقوق والدین و دخالت آنها

آموزش دولتی رایگان و مناسب

برنامه آموزش انفرادی

آموزش در محیط با کمترین محدودیت

جریان‌های معاصر در آموزش آموزان باناتوانی‌ها

مدرسه‌های امن: دانش آموزان باناتوانی‌ها و قانون آموزش افراد باناتوانی‌ها

دانش آموزان باناتوانی‌ها و اصلاح مدرسه

دانش آموزان باناتوانی‌ها و آموزش فراگیر

دانش آموزان در مخاطره، ولی نه ناتوان

بررسی موردی: ساریتا

گذری بر فصل

فصل ۲

مسائل چند فرهنگی و گوناگونی‌ها

برگی از یک زندگی: رافائل، دنیس و دنیل

هدف‌ها و رویکردهای آموزش و پرورش

تکثرگرایی فرهنگی و نقش آموزش و پرورش

پیوندهای چند فرهنگی و گوناگونی در آموزش ویژه

شیب و بزرگ‌نمایی گوناگونی فرهنگی در آموزش ویژه

ارزیابی بدون تبعیض و چند رشته‌ای

سوگیری فرهنگی و خطای ارزیابی

تفاوت زبان

ارزیابی و آماده‌سازی متخصصان

والدین فرهنگ‌های متفاوت و نقش آنها در آموزش ویژه

آموزش و پرورش دانش آموزان با فرهنگ‌های متفاوت

آموزش انفرادی

محیط با کمترین محدودیت

سایر ملاحظه‌های گوناگونی

کودکائی که در فقر زندگی می‌کنند

کودکان در خانواده‌های مهاجر

سایر عوامل

مسائل چند فرهنگی و اختصاصی کردن آموزش

یک مورد بازنمایی بیش از اندازه، منابع مالی و اصلاح مدرسه

گذری بر فصل

فصل ۳

استثنایی بودن و خانواده

برگی از یک زندگی: ساریتا

شناخت خانواده‌ها

زاکنش در برابر بحران

ویژگی‌های خانوادگی و کنش‌های متقابل

حمایت خانواده

همکاری با متخصصان

تعمیرت حمایت‌های خانواده

آموزش والدین، متخصصان و اعضای خانواده

بررسی موردی: صدای خانواده شنیده می‌شود

بحث: مراقبت‌گسترش‌شده و کودکان با بیماری‌های مزمن باناتوانی‌ها

۲۱

۲۲

۲۳

۲۴

۲۶

۲۷

۲۷

۳۰

۳۱

۳۲

۳۴

۳۵

۳۵

۳۷

۳۸

۳۹

۳۹

۴۱

۴۱

۴۲

۴۲

۴۳

۴۴

۴۴

۴۵

۴۵

۴۷

۵۰

۵۰

۵۰

۵۲

۵۸

۵۹

۶۲

فصل ۴

کودکی اولیه و سال‌های دبستان: آموزش ویژه، فراگیر سازی و مشارکت

۱۵۷	مشارکت دانش آموزان و والدین
۱۶۰	کار کردن با خدمات بزرگسالان
۱۶۱	انجام خدمات انتقال در دبیرستان‌ها
۱۶۲	آموزش خودمختاری
۱۶۳	آموزش مهارت تحصیلی
۱۶۴	آموزش مهارت‌های سازشی و مهارت‌های کارکردی زندگی
۱۶۵	آماده‌سازی برای اشتغال
۱۶۶	سال‌های بزرگسالی
۱۶۶	برگی از یک زندگی: آدولف
۱۶۶	انتخاب کردن
۱۶۸	تشکیل شبکه‌ی حمایتی برای بزرگسالان با ناتوانی‌ها
۱۷۲	بررسی موردی: ایوونی
۱۷۳	مسایل سالمندان با ناتوانی‌ها
۱۷۳	برگی از یک زندگی: روبرتا
۱۷۴	بحث: دانش آموزان با ناتوانی‌ها و معنای دیپلم متوسطه
۱۷۵	گذری بر فصل

۱۱۲	برگی از یک زندگی: مت و ایوون
۱۱۵	سال‌های کودکی اولیه
۱۱۵	ایجاد تغییر برای کودکان خردسال با ناتوانی‌ها
۱۱۶	خدمات مداخله‌ی اولیه برای کودکان شیرخوار و نوپا
۱۱۸	نحوه‌ی ارائه‌ی خدمات مداخله‌ای اولیه
۱۱۹	خدمات کودکی اولیه برای کودکان پیش دبستانی با ناتوانی
۱۲۴	انتقال از دوره‌ی پیش دبستانی به دبستان
۱۲۵	سال‌های دبستان
۱۲۵	ویژگی‌های آموزش ویژه
۱۲۶	برگی از یک زندگی: ایوونی
۱۲۸	فرایندها، جمع، برنامه‌ریزی و جاگماری در آموزش ویژه
۱۳۱	برگی از یک زندگی: ریکاردو
۱۳۶	کلاس‌ها و دبستان‌های فراگیر
۱۳۶	ویژگی‌های مدرسه‌های فراگیر کارآمد
۱۳۷	مشارکت از راه کمک و حمایت مدرسه
۱۳۷	نقش معلم آموزش و پرورش عادی
۱۳۷	یادگیری مشارکتی و حمایت همسالان
۱۳۷	کلاس‌ها و مدرسه‌های آموزش ویژه
۱۴۵	کلاس‌های آموزش ویژه‌ی خودکفا
۱۴۵	مدرسه‌ی ویژه
۱۴۶	آموزش فراگیر کامل در مقابل پیوستار جاگماری
۱۴۶	طرفداران آموزش فراگیر کامل
۱۴۸	مخالفان آموزش فراگیر کامل
۱۴۸	بررسی موردی: جبرالد
۱۴۹	بحث: چشم‌اندازهای آموزش فراگیر کامل
۱۵۰	گذری بر فصل

بخش ۳

ناتوانی‌های با میزان بروز بالا

فصل ۶

ناتوانی‌های یادگیری

۱۷۶	ناتوانی‌های یادگیری
۱۷۸	برگی از یک زندگی: جمال و ماتیو
۱۷۹	تعریف‌ها و طبقه‌بندی‌ها
۱۷۹	تعریف‌ها
۱۸۲	ناتوانی‌های یادگیری و اختلال نارسایی توجه/بیش‌فعالی
۱۸۲	طبقه‌بندی‌ها
۱۸۴	شیوع
۱۸۴	برگی از یک زندگی: آلیس
۱۸۶	ویژگی‌ها
۱۸۶	پیشرفت تحصیلی
۱۹۰	هوش
۱۹۱	شناخت و پردازش اطلاعات
۱۹۲	ویژگی‌های یادگیری
۱۹۳	بیش‌فعالی
۱۹۴	ویژگی‌های اجتماعی و هیجانی
۱۹۴	سبب‌شناسی
۱۹۴	عوامل عصب‌شناختی
۱۹۵	تاخیر رشدی

فصل ۵

انتقال از مدرسه و سال‌های بزرگسالی

۱۵۱	انتقال از مدرسه و سال‌های بزرگسالی
۱۵۴	برگی از یک زندگی: لنی و آلبرت
۱۵۵	برنامه‌ریزی و خدمات انتقال
۱۵۶	ساز و کارهای قانونی برای خدمات انتقال
۱۵۷	برنامه انتقال انفرادی

۳۳۳	نوجوانی و بزرگسالی	۱۹۵	عوامل ژنتیک
۳۳۴	بررسی موردی: شرایط همبود	۱۹۶	عوامل محیطی
	بحث: آیا استفاده از دارو و روش مناسبی برای کودکان	۱۹۶	ارزیابی
۳۳۴	با اختلال نارسمی توجه بیش فعالی است؟	۱۹۶	ارزیابی رسمی و غیر رسمی
۳۳۵	گذری بر فصل	۱۹۷	غربالگری
		۱۹۸	هوش
		۱۹۸	رفتار سازشی
		۱۹۸	پیشرفت تحصیلی
		۱۹۹	دوره ابتدایی
۳۳۷	اختلال های هیجانی یا رفتاری	۱۹۹	آموزش و حمایت تحصیلی
۳۳۸	برگی از یک زندگی: اریک، نیک و امی	۲۰۴	مداخله های رفتاری
۳۳۹	شناخت اختلال های هیجانی یا رفتاری	۲۰۵	سال های نوجوانی
۳۳۹	شناسایی رفتار «عادی»	۲۰۵	آموزش و حمایت تحصیلی
۲۴۰	عوامل موثر در اختلال های هیجانی یا رفتاری	۲۰۶	انتقال از مدرسه به زندگی بزرگسالی
۲۴۰	اختلال های برون نمود و درون نمود	۲۰۹	آموزش فراگیر
۲۴۱	تعریف ها و طبقه بندی ها	۲۱۰	خدمات پزشکی
۲۴۱	تعریف قانون آموزش افراد با ناتوانی ها	۲۱۰	کودکی
۲۴۱	تعریف شورای کودکان استثنایی	۲۱۱	نوجوانی
۲۴۲	طبقه بندی	۲۱۲	بررسی موردی: مجدداً، آلیس
۲۴۸	شیوع	۲۱۱	گذری بر فصل
۲۴۸	ریزگی ها		
۲۴۸	درش		
۲۴۸	رفتار سازشی و اجتماعی		
۲۴۹	پیشرفت تحصیلی		
۲۵۰	سبب شناسی	۲۱۴	اختلال نارسمی توجه بیش فعالی
۲۵۱	ارزیابی	۲۱۶	برگی از یک زندگی: جیمز
۲۵۴	غربالگری وارجا	۲۱۷	اختلال نارسمی توجه بیش فعالی و سایر ناتوانی ها
۲۵۸	فنون ارزیابی	۲۱۸	تعریف ها
۲۶۰	مداخله ها	۲۲۰	شیوع
۲۶۴	سال های کودکی اولیه	۲۲۱	ارزیابی و تشخیص
۲۶۴	سال های دوری ابتدایی	۲۲۲	برگی از یک زندگی: دوگ
۲۶۹	سال های نوجوانی	۲۲۴	برگی از یک زندگی: جردن
۲۷۲	آموزش فراگیر	۲۲۴	ریزگی ها
۲۷۳	بررسی موردی: آیا کارل باید در خانه بماند یا در جای دیگر بایده او کمک کرد؟	۲۲۵	خودگردانی، تکانشگری و بیش فعالی
۲۷۵	اقدامات نوید بخش	۲۲۶	روابط اجتماعی
۲۷۶	بحث: ۶۰ دقیقه: اثر کورنماین: بالانس چه باید کرد؟	۲۲۷	ویژگی های تحصیلی
۲۷۷	گذری بر فصل	۲۲۷	سبب شناسی و مداخله ها
		۲۲۷	سبب شناسی
		۲۲۸	مداخله ها
		۲۲۹	دوره ابتدایی

۴۵۶	آموزش جابه‌جایی و مهارت‌های زندگی روزمره	۴۲۰	طبقه‌بندی
۴۶۱	محتوای آموزش	۴۲۱	شیوع
۴۶۲	وسایل ارتباطی	۴۲۱	سبب‌شناسی
۴۶۵	جاگاماری آموزشی	۴۲۲	عوامل مادرزادی
۴۶۷	خدمات پزشکی و اجتماعی	۴۲۳	عوامل اکتسابی
۴۶۷	خدمات پزشکی	۴۲۴	ویژگی‌ها
۴۶۷	بررسی موردی: مایکل	۴۲۴	هوش
۴۶۹	خدمات اجتماعی	۴۲۴	مهارت‌های گفتار و زبان
۴۷۰	مدارس آموزش عادی در برابر مدارس ویژه: دانش‌آموزان نابینا...	۴۲۵	پیشرفت تحصیلی
۴۷۰	گذری بر فصل	۴۲۵	رشد اجتماعی

بخش ۵

۱۱	ناتوانی‌های جسمانی و سلامتی
----	-----------------------------

فصل ۱۶

۴۷۳	ناتوانی‌های جسمانی و سلامتی
-----	-----------------------------

۴۷۴	برگی از یک زندگی: لیندا
-----	-------------------------

۴۷۵	ناتوانی‌های جسمانی
-----	--------------------

۴۷۶	قلج مغزی
-----	----------

۴۷۶	تعریف‌ها و مفاهیم
-----	-------------------

۴۷۷	شیوع و علت
-----	------------

۴۷۷	مداخله‌ها
-----	-----------

۴۷۸	شکایت‌سوزن‌افراآت
-----	-------------------

۴۸۲	آسیب نخاعی
-----	------------

۴۸۴	پلاستیسیته عصبانی
-----	-------------------

۴۸۵	ناتوانی‌های سلامتی
-----	--------------------

۴۸۷	ویروس نارسایی ایمنی انسان (HIV) و نشانگان نارسایی ایمنی اکتسابی (AIDS)
-----	--

۴۹۰	اختلال‌های تشنجی (صرع)
-----	------------------------

۴۹۳	بیماری قند
-----	------------

۴۹۵	فیروز کیستی
-----	-------------

۴۹۶	کم‌خونی داسی‌شکل
-----	------------------

۴۹۸	مشکلات اجتماعی و مرتبط با سلامت
-----	---------------------------------

۴۹۸	کودک‌آزاری و غفلت
-----	-------------------

۵۰۴	بارداری در دوره‌ی نوجوانی
-----	---------------------------

۵۰۶	خودکشی در جوانی
-----	-----------------

۵۰۸	مصرف مواد مخدر و الکل توسط مادر
-----	---------------------------------

۵۱۰	بررسی موردی: زندگی با قلج مغزی
-----	--------------------------------

۵۱۰	بیندیشید: ایدز و مدارس عمومی
-----	------------------------------

۴۲۰	طبقه‌بندی
۴۲۱	شیوع
۴۲۱	سبب‌شناسی
۴۲۲	عوامل مادرزادی
۴۲۳	عوامل اکتسابی
۴۲۴	ویژگی‌ها
۴۲۴	هوش
۴۲۴	مهارت‌های گفتار و زبان
۴۲۵	پیشرفت تحصیلی
۴۲۵	رشد اجتماعی
۴۲۸	خدمات و حمایت‌های آموزشی
۴۲۹	آموزش مهارت‌های ارتباطی
۴۳۶	خدمات پزشکی
۴۳۶	خدمات پزشکی
۴۴۰	خدمات اجتماعی
۴۳۸	بحث: زندگی در فرهنگ ناشنوایی
۴۲۰	گذری بر فصل

فصل ۱۵

نارسایی بینایی

۴۴۴	نارسایی بینایی
۴۴۶	برگی از یک زندگی: جان
۴۴۷	فرایند بینایی
۴۴۸	تعریف‌ها و طبقه‌بندی
۴۴۸	تعریف‌ها
۴۴۹	طبقه‌بندی‌ها
۴۵۲	شیوع
۴۵۲	سبب‌شناسی
۴۵۲	اختلال‌های ژنتیک
۴۵۲	اختلال‌های اکتسابی
۴۵۲	ویژگی‌ها
۴۵۳	هوش
۴۵۴	مهارت‌های گفتار و زبان
۴۵۴	پیشرفت تحصیلی
۴۵۴	رشد اجتماعی
۴۵۵	جهت‌یابی و جابه‌جایی
۴۵۵	رشد ادراکی - حرکتی
۴۵۶	حمایت‌ها و خدمات آموزشی
۴۵۶	ارزیابی

بخش ۶

توانایی های برتر

۵۱۲

فصل ۱۷

تیزهوشی، خلاقیت و با استعدادی

۵۱۴	برگی از یک زندگی: دوایت
۵۱۴	سابقه ی تاریخی
۵۱۵	برگی از یک زندگی: ادواردو
۵۱۸	تعریف ها و مفاهیم
۵۱۹	برگی از یک زندگی: جان و آلیس
۵۲۲	شیوع
۵۲۳	ویژگی ها
۵۲۴	خاستگاه تیزهوشی
۵۲۶	ارزیابی
۵۲۷	معرفی توسط معلم
۵۲۸	آزمون های هوش و پیشرفت تحصیلی
۵۲۹	آزمون های خلاقیت
۵۳۱	خدمات و حمایت ها
۵۳۰	کودکی اولیه
۵۳۱	کودکی و نوجوانی
۵۴۰	گروه های مورد غفلت قرار گرفته در طول تاریخ
۵۴۱	برگی از یک زندگی: صادق
۵۴۴	بحث: شما برای جین چه می کنید؟
۵۴۴	گذری بر فصل

۵۴۶	منابع
۵۸۷	واژه نما
۵۹۴	موضوع نما
۵۹۷	نام نما

در زندگی با کسانی ملاقات کرده‌ام که چشمانی بینا داشتند ولی در آسمان و در دریا چیزی نمی‌دیدند، هیچ چیز، نه در خیابان‌های شهر و نه در کتاب‌ها در تاریکی ناپیدایی ماندن برای همیشه، ولی داشتن حس، احساس و خرد، بهتر از آن است که به داشتن دو چشم که فقط می‌بینند، دلخوش بود. تنها تاریکی بی‌نور، شب تاریک نادانی و بی‌احساسی است. هلن کلر

سازمان نهمی کتاب

افزون بر ارایه‌ی اطلاعات مفید و جدید، تلاش شده است تا این کتاب بتواند برای شما تجربه‌ای جالب، لذت‌بخش و مفید باشد. برای این منظور، کتاب به گونه‌ای سازمان‌دهی شده است که بتواند علاقه‌ی شما را به یادگیری بیشتر در مورد افراد استثنایی، افزایش بدهد.

□ نخست آن‌که...

این قسمت، که در صفحه‌ی اول هر فصل آمده موضوع هر فصل را از چند بعد معرفی می‌کند. این قسمت نکته‌ها و ارقام و آمار مهم مربوط به موضوع مورد نظر را ارایه می‌کند.

□ برگی از یک زندگی

این مجموعه‌ی «بینش‌های شخصی» بر زندگی افراد متفاوت تأکید می‌کند که معلم، عضو خانواده، دوست، همسال یا متخصص هستند. تمام فصل‌های کتاب دست‌کم بایک «برگی از یک زندگی» فردی استثنایی شروع می‌شود. تصویر ارایه شده در این مجموعه‌ها، به هیچ وجه معرف تمام افراد استثنایی مورد نظر در آن فصل نیستند. در بهترین شرایط، می‌توان گفت که این تصویر

چاپ هفتم این کتاب را به شما تبریک می‌گوییم. این کتاب در مورد مردم است - مردمی که دارای نیازها، ویژگی‌ها و شیوه‌های زندگی متفاوتی هستند - مردمی که به هر دلیلی استثنایی نامیده می‌شوند. به راستی، مفهوم استثنایی چه معنای برای شما دارد؟ همچنین، مفاهیمی همچون با اختلال، ناتوان، متفاوت یا معلول برای شما چه معنایی دارند؟ چه کسی یا چه چیزی بر دانش و نگرش شما در مورد این مفاهیم و افرادی که در پشت آنها قرار دارند، تأثیر گذاشته‌اند؟ شاید تاکنون بیشتر زیر تأثیر تجربه‌های زندگی شخصی‌تان بوده باشید تا آموزش‌های رسمی. شاید یکی از اعضای خانواده‌تان دوستان یا فردی آشنا را می‌شناسید که به نحوی استثنایی است. شاید هم خود شما به نحوی استثنایی هستید. شاید با این موضوع کم و بیش آشنا باشید. مطالعه پیرامون ویژگی‌های استثنایی انسان، یعنی مطالعه‌ی نوع انسان. شاید هم در این فرایند خودتان را بهتر بشناسید. لویس برامفیلد داستان‌سرا می‌گوید:

در زندگی آهنگی وجود دارد، نوعی زیبایی خاص که با تغییر نور و سایه رخ می‌نماید، شادی در کنار غصه، و خوشحالی در کنار غم. در این فرایند متضاد، رضایت و بی‌نیازی تنها نصیب کسانی می‌شود که از موهبت آگاهی برخوردارند.

فن آوری نوین

این قسمت به استفاده از فن آوری برای افراد استثنایی مربوط می شود. «فن آوری نوین» به نوآوری های موجود در رایانه، مهندسی زیستی پزشکی، فن آوری کمکی و سامانه های آموزشی می پردازد. این قسمت بر موضوع هایی همچون یادگیری مهارت های زبان از راه تجهیزات ترکیبی گفتار، خواندن الکترونیکی برای افراد با نارسایی بینایی و پردازش برنامه هایی که برای رشد مهارت های نوشتن به دانش آموزان با ناتوانی های یادگیری کمک می کنند، مربوط می شود.

بحث

هر فصل با یک «بحث» به نتیجه گیری می پردازد. هدف این قسمت وسعت دادن دیدگاه شما در مورد افراد متفاوت است. این تبادل نظرها بر برخی از دیدگاه های متفاوت فلسفی تأکید می کند برای مثال، این قسمت به مسائلی همچون آیا قانون امریکایی های با ناتوانی ها، زمینه را مساعد می کند یا امتیاز می دهد. آموزش فراگیر برای دانش آموزان با ناتوانی ها، معنای دانشنامه دبیرستانی، یا مناسب بودن راهبردها، می پردازد. برای هر موضوعی که بحث شده است دو موضع گیری متقابل یعنی نکته و نکته ی مقابل ارائه می شود. این قسمت قصد ندارد که پاسخ درست یا غلط را تعیین کند بلکه تلاش می کند تا توجه خوانندگان را به ابعاد متفاوت و پیچیده ی موضوع های مربوط به افراد استثنایی معطوف کند.

نشان می دهد که در مورد افراد واقعی ای صحبت می کنیم که از بسیاری جهات زندگی مشابه شما دارند. معتقد هستیم که مجموعه ی «برگی از یک زندگی» یکی از ویژگی های پربارکننده ی کتاب حاضر خواهد بود.

تعامل در محیط های طبیعی

یکی دیگر از ویژگی های کتاب، «تعامل در محیط های طبیعی» است. این قسمت نکته هایی در مورد روش های ارتباط برقرار کردن، آموزش، یا جامعه پذیری افرادی است که به شکل های گوناگون (در خانه، مدرسه و اجتماع) و در سنین گوناگون (از کودکی تا بزرگسالی) استثنایی هستند. اگر چه این نکته ها فیرست جامعی از این روش ها را ارائه نمی کند ولی با این حال امیدواریم که بتوانند انگیزه ی لازم را برای اندیشه ی ژرف تر پیرامون فراگیرسازی این افراد در خانواده، دوستان و همسایگان، فراهم کند.

بیندیشید

در هر فصل یک «بیندیشید» وجود دارد. این قسمت بر اطلاعات جانبی و مرتبطی تأکید می کند که به یادگیری و درک شما در هر فصل خواهد افزود. این بخش، ضمن ارائه ی بحث جداگانه در کنار مطالب متن، به ارائه برخی نکات در مورد موضوع هایی همچون پدران متفاوت، ترغیب تیزهوشی در دختران، و نکته هایی در مورد اشتغال و قانون امریکایی ها با ناتوانی ها و نیز نکته هایی در مورد مدارس و کلاس های کارآمد می پردازد.

به نام خداوند جان و خرد

پیشگفتار برای کتاب

«شاید روزی بر اساس واقع بینی و تحقیق، همگان به این باور برسیم که بزرگترین گناه همانا تخریب روح کودک است، تخریبی که موجب تباه شدن اصل اعتماد می شود، اصلی که بدون آن عمل هر انسانی، حتی اگر خوب و درست باشد، در معرض ناراستی و تحریف قرار می گیرد.»
«اریک اریکسون (۱۹۵۹)»

الف) خداوند بزرگ را سپاسگزاریم که به گروه مترجمان این توفیق را داد تا ترجمه این کتاب را به پایان برساند. از سال ها پیش در حوزه روان شناسی و آموزش کودکان استثنایی کتاب های متعددی با زحمت مؤلفان و مترجمان دلسوز و علاقه مند در ایران به چاپ رسیده است که در اینجا از همه این عزیزان قدر دانی می شود. بی شک، بدون وجود چنین آثاری شرایط لازم برای ترجمه و ارزیابی کتاب حاضر به راحتی امکان پذیر نمی بود.

کتاب حاضر، فرصتی است برای آشنایی بیشتر با مسایل، رویکردها و یافته های جدیدتر در حوزه کودکان استثنایی. به دیگر سخن، این کتاب تلاشی است برای نشان دادن و معرفی «افراد استثنایی» و نیازهای آنها، و تلاشی است که ۲۰ سال تجربه مؤلفان، پژوهشگران و صاحب نظران را به تصویر کشد.

افراد استثنایی در صد قابل توجهی از افراد جامعه را تشکیل می دهند و جمعیت بزرگی نیز به شکل های گوناگون با آنها سر و کار دارند. رعایت حقوق اساسی این افراد وظیفه همه افراد جامعه است و ترجمه کتاب حاضر نیز در همین راستا انجام گرفته است. در هر اقدامی برای افراد استثنایی، به ویژه کودکان استثنایی، رعایت نکته های زیر ضروری می نماید:

۱. تن آدمی شریف است به جان آدمیت. همه افراد باید شهروندان کامل به شمار آیند. «کم توانی به معنای کم ارزشی نیست». افراد استثنایی صرف نظر از هر نوع کم توانی باید از حقوق کامل شهروندی برخوردار باشند.

۲. توانمندی ها. افراد استثنایی به خود بازسازی ها و ناتوانی هایی که دارند از توانمندی ها و قابلیت های درخور توجهی برخوردارند و چنین واقعیتی، فراهم ساختن فرصت های «برابر و مناسب» برای تحقق برنامه های آموزش و حرکت به سمت زندگی مستقل و خود کفای آنها امری لازم بلکه ضروری عدالت می داند.

۳. فرصت ها. افراد استثنایی و خانواده های آنها باید صاحب اختیار زندگی خود باشند و در هر نوع تصمیم گیری و اقدامی دخالت مؤثر داشته باشند. چنین فرصتی، رسیدن به خود کفایی را در آنها تسهیل می کند: «حق آری، ترحم هرگز».

ب) در ترجمه متن، مترجمان با واژه ها و ترکیب هایی برخوردند که برخی از آنها کاملاً جدید بود و یا برابر نهاده های قبلی را مناسب نمی دانستند. برای مثال، مترجمان ترجیح دادند که از اصطلاح «نارسایی» به جای «نقص» استفاده کنند که هم واژه ای فارسی و هم صحیح تر از نقص بوده و احساس منفی کمتری نیز برای شنونده ایجاد می کند.

در مورد برخی از واژه ها نیز اتفاق نظر کلی آن بود که همان برابر نهاده ی رایج به کار گرفته شود. مانند، «ناتوانی» برای disability. در پاسخ به این سؤال که ناتوانی ممکن است به معنای

ناتوانی مطلق تلقی شود باید بگوییم که واژه‌ها و اصطلاح‌ها، به ویژه در قالب تخصصی باید تعریف شوند. با وجود این، در لغت نامه دهخدا «ناتوان» را بی توان، کسی که از عهده انجام کاری بر نیاید و به معنای ضعف توصیف کرده است.

یکی دیگر از نکته‌هایی که به هنگام ترجمه رعایت شده به کار گرفتن حرف اضافه «با» برای نشان دادن وجود اختلال یا ناتوانی در افراد است. مانند «کودک با ناتوانی یادگیری» یا وجود این، به کار بردن کلمه‌ی «دارای» را نیز برای چنین شرایطی غلط ندانسته‌ایم ولی منظور تملک نیست. دو واژه «دارای» و «با» در فارسی برای نشان دادن شرایط خاص در فرد نیز به کار می‌روند مانند «شجاعت داشتن» که منظور آن نیست که فرد شجاعت را در تملک دارد بلکه دارای ویژگی شجاعت است. در زبان انگلیسی نیز برخی مؤلفان همچون کتاب حاضر از ترکیب *having learning disability* استفاده می‌کنند.

پ) برآورد می‌شود که دست‌کم حدود ۱۵ درصد از جمعیت دانش آموزان به نوعی دارای نیازهای ویژه باشند و بخش عمده‌ای از آنها در مدارس عادی مشغول به تحصیل هستند. آموزش و پرورش عادی نیز برای ارتقاء سطح کیفی خود چاره‌ای جز توجه به نیازهای ویژه‌ی دانش آموزان ندارد. در کتاب حاضر کودکان با نیازهای ویژه یا به دیگر سخن، کودکان استثنایی در گروه‌های زیر بررسی شده‌اند: ۱. اختلال‌های رفتاری هیجانی، ۲. اختلال‌های زبان و گفتار، ۳. اختلال نارسایی توجه/بیش‌فعالی، ۴. ناتوانی‌های یادگیری، ۵. عقب ماندگی ذهنی، ۶. ناتوانی‌های سلامتی و جسمانی، ۷. اختلال‌های نادر همچون اتیسم، ۸. نارسایی شنوایی، ۹. نارسایی بینایی، ۱۰. آسیب‌های مغزی ضربه‌ای و اکتسابی، ۱۱. تیز هوشی.

مؤلفان سعی کرده‌اند تا خوانندگان را با آخرین فن آوری موجود در حوزه کودکان استثنایی آشنا کنند و فرصت‌هایی را برای اندیشیدن و بحث فراهم کنند. معرفی چهره‌های موفق در حوزه‌های مختلف کودکان استثنایی نیز یکی از ویژگی‌های خوب این کتاب به شمار می‌آید.

ت) همچنین، بسیار خوشحالیم که این افتخار را داشته باشیم تا ترجمه این اثر را به صورت پیشگامان آموزش کودکان استثنایی ایران، به ویژه ذبیح‌بهر روز، جبار باغچه‌بان و ارنست کریستوف تقدیم کنیم. این عزیزان خدمات بسیار گران قدری در راه آموزش و پرورش کودکان دارای نارسایی شنوایی و نارسایی بینایی انجام داده‌اند و کارهایشان زمینه‌ساز اقدامات بعدی برای گسترش آموزش و پرورش استثنایی در ایران شده است. بی شک آنچه تأثیر عملاً در این بزرگان را ماندگار کرده است عشق و خلوص آنها در راه خدمت به فرزندان ایران عزیز بوده است.

ث) در پس هر اثر تألیفی یا ترجمه‌ای، همکاران، حروف چین، صفحه‌آرا، هماهنگ‌کننده کارها، مدیر اجرایی و مسئول انتشارات قرار دارند که بی زحمت آنها، هرگز هیچ اثری به مرحله چاپ نخواهد رسید. بدین وسیله از همه این عزیزان در انتشارات دائره تشکر می‌کنیم. سرانجام، از سرکار خانم سولماز اسکندری که قبول زحمت کردند به عنوان دانشجوی رشته کودکان استثنایی ترجمه این کتاب را پیش از چاپ مطالعه کرده و پیشنهادهای ارزشمندی ارائه کردند، سپاسگزار می‌شیم.

دکتر حمید علیزاده

تهران، زمستان ۱۳۸۷